

Bruselj, 20.5.2020
COM(2020) 380 final

**SPOROČILO KOMISIJE EVROPSKEMU PARLAMENTU, SVETU, EVROPSKEMU
EKONOMSKO-SOCIALNEMU ODBORU IN ODBORU REGIJ**

Strategija EU za biotsko raznovrstnost do leta 2030

Vračanje narave v naša življenja

1. BIOTSKA RAZNOVRSTNOST – POTREBNO JE NUJNO UKREPANJE

Biotska raznovrstnost je izredna raznovrstnost življenja na Zemlji – od največjih deževnih gozdov na svetu do majhnih parkov in vrtov, od sinjega kita do mikroskopskih gliv. Ljudje smo del te mreže živih bitij in hkrati od nje popolnoma odvisni, saj nam daje hrano, ki jo uživamo, filtrira vodo, ki jo pijemo, in zagotavlja zrak, ki ga dihamo. Narava je pomembna za naše duševno in telesno dobro počutje ter za zmožnost naše družbe, da se spoprijema z globalnimi spremembami, nevarnostmi za zdravje in nesrečami. **Brez narave ne moremo.**

Zdrave in odporne družbe morajo naravi zagotoviti prostor, ki ga potrebuje. Zaradi nedavne pandemije COVID-19 je naravo še toliko bolj nujno zavarovati in obnoviti. Ob tej pandemiji se vse bolj zavedamo povezav med našim zdravjem in zdravjem ekosistemov. Potrebne so trajnostne dobavne verige in vzorci porabe, ki ne presegajo omejitev planeta. Dejstvo je, da se z uničevanjem narave tveganje nastanka in širjenja nalezljivih bolezni povečuje¹. Varstvo ter obnova biotske raznovrstnosti in dobro delujočih ekosistemov sta torej ključna za **krepitev naše odpornosti ter preprečevanje nastanka in širjenja prihodnjih bolezni.**

Naložbe v varstvo in obnovo narave bodo tudi ključnega pomena za gospodarsko okrevanje Evrope po krizi zaradi COVID-19. Ob ponovnem zagonu gospodarstva je bistveno, da ne zapademo znova v škodljive stare navade. Evropski zeleni dogovor (razvojna strategija EU) bo dajal smer našemu okrevanju ter zagotovil, da bo gospodarstvo koristilo ljudem in družbi ter naravi vrnilo več, kot ji jemlje. **Poslovni vidik biotske raznovrstnosti** je zelo pomemben. Industrija in podjetja se zanašajo na gene, vrste in ekosistemske storitve, ki so v proizvodnji, predvsem zdravil, ključnega pomena. Več kot polovica svetovnega BDP je odvisna od narave in storitev, ki jih ta zagotavlja, trije ključni gospodarski sektorji – gradbeništvo, kmetijstvo ter hrana in pijača – pa so zelo odvisni od nje².

Ohranjanje biotske raznovrstnosti ima lahko neposredne gospodarske koristi za mnoge sektorje gospodarstva. Ohranjanje morskih staležev bi lahko povečalo letne dobičke industrije morske hrane za več kot 49 milijard EUR, varovanje obalnih mokrišč pa bi lahko zavarovalni industriji prihranilo približno 50 milijard EUR na leto v okviru zmanjšanja izgub na podlagi škode zaradi poplav³. Skupno razmerje med koristmi in stroški učinkovitega globalnega programa za ohranjanje preostale divje narave po vsem svetu je ocenjeno na vsaj 100 proti 1⁴. **Naložbe v naravni kapital**, vključno z ohranjanjem z ogljikom bogatih habitatov in podnebju prijaznim kmetijstvom, so ena od petih najpomembnejših davčnih politik za okrevanje, saj zagotavljajo visoke gospodarske

¹ Intergovernmental science-policy Platform for Biodiversity and Ecosystem Services (Medvladna platforma o biološki raznovrstnosti in ekosistemskih storitvah, IPBES) (2019), [Summary for policymakers of the global assessment report on biodiversity and ecosystem services of the Intergovernmental Science-Policy Platform on Biodiversity and Ecosystem Services](#) (Povzetek za oblikovalce politik globalnega poročila o oceni biotske raznovrstnosti in ekosistemskih storitev Medvladne platforme o biološki raznovrstnosti in ekosistemskih storitvah), str. 12 in 13, A.2.

² Svetovni gospodarski forum (2020), [Nature Risk Rising: Why the Crisis Engulfing Nature Matters for Business and the Economy](#) (Tveganje, povezano z naravo, narašča: zakaj je kriza, ki je prizadela naravo, pomembna za poslovanje in gospodarstvo).

³ Barbier et al. (2018), [How to pay for saving biodiversity](#) (Kako plačati varovanje biotske raznovrstnosti).

⁴ Balmford et al. (2002) [Economic reasons for conserving wild nature](#) (Gospodarski razlogi za ohranjanje divje narave).

multiplikatorje in imajo pozitiven vpliv na podnebje⁵. Za EU bo pomembno, da izkoristi ta potencial ter pri okrevanju zagotovi blaginjo, trajnostnost in odpornost.

Biotska raznovrstnost je tudi ključnega pomena za ohranjanje **prehranske varnosti v EU in povsod po svetu**. Izguba biotske raznovrstnosti ogroža naše prehranske sisteme⁶, s tem pa tudi našo prehransko varnost in prehrano. Biotska raznovrstnost je poleg tega osnova za zdravo in hranljivo prehrano ter izboljšuje možnosti preživljanja na podeželju in kmetijsko produktivnost⁷. Več kot 75 % vrst prehrabnih posevkov na svetu je na primer odvisnih od živalskega opraševanja⁸.

Kljub tej nujni moralni, gospodarski in okoljski zahtevi **je narava v krizi**. Zaradi petih glavnih neposrednih vzrokov izgube biotske raznovrstnosti⁹ – sprememb načina uporabe kopnega in morja, prekomernega izkoriščanja, podnebnih sprememb, onesnaževanja in invazivnih tujerodnih vrst – narava hitro izginja. Spremembe lahko opazimo v vsakdanjem življenju: betonski bloki se dvigajo sredi zelenih površin, divjina izginja pred našimi očmi, tveganje izumrtja pa grozi več vrstam kot kadar koli v človeški zgodovini. V zadnjih štirih desetletjih se je svetovna populacija prstoživečih rastlinskih in živalskih vrst zaradi človekove dejavnosti zmanjšala za 60 %¹⁰. Spremenjene je bilo skoraj tri četrtine Zemljine površine¹¹, s čimer naravo krčimo na vse manjši del planeta.

Kriza na področju biotske raznovrstnosti je neločljivo povezana s podnebno krizo. Podnebne spremembe pospešujejo uničevanje naravnega sveta zaradi suše, poplav in požarov v naravi, izguba narave in njeno netrajnostno izkoriščanje pa sta ključna dejavnika podnebnih sprememb. Povezani pa nista samo krizi, ampak tudi rešitve zanju. **Narava je ključni zaveznik v boju proti podnebnim spremembam**¹². Narava uravnava podnebje in naravne rešitve¹³, kot so varstvo in obnova mokrišč, šotišč in obalnih ekosistemov ali trajnostno upravljanje morskih območij, gospodarjenje z gozdovi, travinjem in kmetijskimi zemljišči, bodo bistvene za zmanjšanje emisij in prilagoditev podnebnim spremembam. Sajenje dreves in uporaba zelene infrastrukture nam bodo pomagali ohladiti mestna območja in zmanjšati vpliv naravnih nesreč.

Izguba biotske raznovrstnosti in propad ekosistema sta med največjimi grožnjami, s katerimi se bo človeštvo soočalo v naslednjem desetletju¹⁴. Ogrožata tudi temelje našega

⁵ Hepburn et al. (2020) [Will COVID-19 fiscal recovery packages accelerate or retard progress on climate change?](#) (Ali bodo davčni svežnji za okrevanje po COVID-19 pospešili ali upočasnili napredek na področju podnebnih sprememb?), Smith School Working Paper (Delovni dokument ustanove Smith School) 20-02.

⁶ Svetovni gospodarski forum (2020), [The Global Risks Report 2020](#) (Poročilo o svetovnih tveganjih za leto 2020).

⁷ Organizacija za prehrano in kmetijstvo (2019), [State of the World's Biodiversity for Food and Agriculture](#) (Stanje svetovne biotske raznovrstnosti glede na področji hrane in kmetijstva).

⁸ IPBES (2019), [Summary for policymakers](#) (Povzetek za oblikovalce politik), str. 3, A1.

⁹ IPBES (2019), [Summary for policymakers](#) (Povzetek za oblikovalce politik), str. 17–19, B.10–B.14; Evropska agencija za okolje (2019), [Evropsko okolje – stanje in napovedi 2020](#).

¹⁰ World Wildlife Fund (2018), [Living Planet Report - 2018: Aiming Higher](#) (Poročilo o življenju na planetu za leto 2018: postavljanje višjih ciljev).

¹¹ IPBES (2019), [Summary for policymakers](#) (Povzetek za oblikovalce politik), str. 4, A4.

¹² Glej prejšnjo opombo.

¹³ <https://ec.europa.eu/research/environment/index.cfm?pg=nbs>

¹⁴ Svetovni gospodarski forum (2020), [The Global Risks Report 2020](#) (Poročilo o svetovnih tveganjih za leto 2020).

gospodarstva; **stroški neukrepanja** so visoki in pričakuje se, da se bodo še zvišali¹⁵. Svet je v obdobju 1997–2011 po ocenah izgubil 3,5–18,5 bilijona EUR na leto v ekosistemskih storitvah zaradi spremembe pokrovnosti tal in 5,5–10,5 bilijona EUR na leto zaradi degradacije tal. Posledica izgube biotske raznovrstnosti so zlasti zmanjšanje donosa pridelkov in ulova rib, večje gospodarske izgube zaradi poplav in drugih nesreč ter izguba potencialnih novih virov zdravil¹⁶.

EU je na 15. konferenci pogodbenic Konvencije o biološki raznovrstnosti pripravljena pokazati ambicije za zaustavitev izgube biotske raznovrstnosti, biti zgled svetu z dejanji in ukrepi ter pomagati pri dogovarjanju o preobrazbenem svetovnem okviru po letu 2020 ter njegovem sprejetju. To bi moralo temeljiti na poglobitni ambiciji, da se zagotovi, da bodo do leta 2050 **vsi svetovni ekosistemi obnovljeni, odporni in ustrezno zavarovani**. Svet bi se moral zavezati načelu neto koristi in naravi vrniti več, kot ji jemlje. Pri tem bi se moral svet zavezati, da človek ne bo povzročil nobenega izumrtja vrste, vsaj kjer se je temu mogoče izogniti.

V tej strategiji je opisano, kako lahko Evropa pripomore k temu. Mejniki je zagotoviti **trend okrevanja evropske biotske raznovrstnosti do leta 2030** v korist ljudi, planeta, podnebja in našega gospodarstva, v skladu z agendo za trajnostni razvoj do leta 2030 in cilji Pariškega sporazuma o podnebnih spremembah. V strategiji je obravnavanih pet glavnih dejavnikov izgube biotske raznovrstnosti, poleg tega pa je določen okrepljen okvir upravljanja, da se zapolnijo preostale vrzeli, zagotovljeno je polno izvajanje zakonodaje EU in združena so vsa dosedanja prizadevanja. Strategija je podjetna in spodbudna v namenih in ukrepih. Kaže na dejstvo, da **je za varstvo in obnovo narave potrebno več kot zgolj regulacija**. Potrebna so ukrepanje državljanov, podjetij, socialnih partnerjev ter raziskovalne in znanstvene skupnosti, pa tudi trdna partnerstva na lokalni, regionalni, nacionalni in evropski ravni. Ta strategija je skladna z ambicijami in zavezami iz političnih usmeritev predsednice von der Leyen ter evropskega zelenega dogovora.

Ta strategija je sprejeta sredi pandemije COVID-19, zato bo tudi osrednji element načrta okrevanja EU. Ključnega pomena bo preprečiti prihodnje izbruhe zoonoz in vzpostaviti odpornost nanje ter zagotoviti takojšnje poslovne in naložbene priložnosti za obnovo gospodarstva EU.

Vse nove pobude in predlogi bodo temeljili na orodjih Komisije glede boljšega pravnega urejanja. Na podlagi javnih posvetovanj ter opredelitve okoljskih, družbenih in gospodarskih vplivov bo ocena učinka prispevala k zagotavljanju, da vse pobude dosežejo svoje cilje na najbolj učinkovit in najmanj obremenjujoč način ter da izpolnijo zeleno zavezo „ne škodovati“.

¹⁵ Organizacija za gospodarsko sodelovanje in razvoj (OECD, 2019), [Biodiversity: Finance and the Economic and Business Case for Action](#) (Biotska raznovrstnost: finančni, gospodarski in poslovni razlogi za ukrepanje).

¹⁶ Glej prejšnjo opombo.

2. VARSTVO IN OBNOVA NARAVE V EVROPSKI UNIJI

EU ima pravne okvire, strategije in akcijske načrte za varstvo narave ter obnovo habitatov in vrst. Vendar je bilo varstvo nepopolno, obnova je bila omejena, izvajanje in izvrševanje zakonodaje pa nista bila zadostna¹⁷.

Za zagotovitev začetka okrevanja biotske raznovrstnosti do leta 2030 moramo okrepiti varstvo in obnovo narave. To bi bilo treba storiti z izboljšanjem in **širitvijo omrežja zavarovanih območij** ter pripravo ambicioznega **načrta EU za obnovo narave**.

2.1. Skladno omrežje zavarovanih območij

Biotska raznovrstnost je boljša na zavarovanih območjih. Vendar sedanje omrežje pravno zavarovanih območij, vključno s tistimi pod strogim varstvom, ni dovolj veliko za varstvo biotske raznovrstnosti. Obstajajo dokazi, da cilji iz Konvencije o biološki raznovrstnosti ne zadostujejo za ustrezno varstvo in obnovo narave¹⁸. Potrebna so globalna prizadevanja, EU pa mora za naravo storiti več in se bolj potruditi ter vzpostaviti resnično **skladno vseevropsko omrežje narave**.

Širitev zavarovanih območij je nujna tudi z gospodarskega vidika. Iz študij morskih sistemov izhaja, da se z vsakim eurom, vloženim v zavarovana morska območja, ustvari donos v višini vsaj 3 EUR¹⁹. Podobno izhaja iz preverjanja ustreznosti direktiv o naravi²⁰: koristi Nature 2000 so ocenjene na 200–300 milijard EUR na leto. Pričakuje se, da bodo naložbene potrebe omrežja ustvarile do 500 000 dodatnih delovnih mest²¹.

V dobro našega okolja in gospodarstva ter v podporo okrevanju EU po krizi zaradi COVID-19 moramo zavarovati več narave. V tem smislu bi bilo treba **v EU zavarovati vsaj 30 % kopnega in 30 % morja**. To pomeni vsaj dodatne 4 % kopenskih in 19 % morskih območij v primerjavi z današnjim obsegom²². Cilj je v celoti v skladu s predlogom²³, ki je del svetovnega okvira za biotsko raznovrstnost po letu 2020 (glej oddelek 4).

Znotraj teh je treba območjem, ki imajo zelo velik pomen ali potencial za ohranjanje biotske raznovrstnosti, nameniti posebno pozornost. Ta so najranljivejša glede podnebnih

¹⁷ [Vmesni pregled strategije EU za biotsko raznovrstnost do leta 2020](#) (COM(2015) 478 in SWD(2015) 187); [Preverjanje ustreznosti zakonodaje EU o naravi \(direktiv o pticah in habitatih\)](#) (SWD(2016) 472); [Preverjanje ustreznosti zakonodaje o vodah](#) (SWD(2019) 439).

¹⁸ Globalni cilji Aichi glede biotske raznovrstnosti so, da bi zavarovana območja morala pokrivati 17 % na kopnem in 10 % v morju, vrednosti iz znanstvenih študij pa segajo od 30 % do 70 %. Glej na primer [IPBES 2019](#).

¹⁹ Brander in drugi (2015), [The benefits to people of expanding Marine Protected Areas](#) (Koristi širjenja zavarovanih morskih območij za ljudi).

²⁰ [Preverjanje ustreznosti zakonodaje EU o naravi](#) (SWD(2016) 472).

²¹ Prednostni okviri ukrepanja držav članic do leta 2020; Mutafoglu et al. (2017), [Natura 2000 and Jobs: Scoping Study](#) (Natura 2000 in delovna mesta: ocenjevalna študija).

²² Najnovejši statistični podatki za EU-27 ([evropska zbirka podatkov o nacionalno določenih zavarovanih območjih](#)), različica 2019, [in nabor podatkov Natura 2000 „s konca leta 2018“](#). Zdaj je zavarovanih 26 % kopenskih območij EU, od tega 18 % kot del Nature 2000 in 8 % na podlagi nacionalnih programov. Od morskih območij EU je 11 % zavarovanih, od tega 8 % v okviru Nature 2000 in 3 % v okviru dodatnega nacionalnega varstva. Opomba: projekti vetrnih elektrarn na morju bodo izvedljivi, če bodo skladni z zadevno okoljsko zakonodajo in zakonodajo o varstvu narave.

²³ Predhodni osnutek globalnega okvira biotske raznovrstnosti po letu 2020 (CBD/WG2020/2/3), na voljo na: <https://www.cbd.int/conferences/post2020/wg2020-02/documents>.

sprememb in bi jim morali nameniti posebno pozornost v obliki strogega varstva²⁴. Danes je v EU pod strogim varstvom le 3 % kopnih območij in manj kot 1 % morskih območij. Za varstvo teh območij je treba storiti več. V tem smislu bi bilo treba **strogo zavarovati vsaj tretjino zavarovanih območij, kar znaša 10 % kopnega v EU in 10 % morja v EU**. To je tudi v skladu s predlagano globalno ambicijo.

V okviru tega osredotočanja na strogo varstvo bo ključnega pomena opredeliti, evidentirati, spremljati in **strogo zavarovati vse preostale pragozdove in starorasle gozdove v EU**²⁵. Pomembno bo enako se zavzemati tudi na svetovni ravni in zagotoviti, da ukrepi EU ne povzročijo krčenja gozdov v drugih regijah sveta. Pragozdovi in starorasli gozdovi so najbogatejši gozdni ekosistemi, ki iz ozračja odstranjujejo ogljik in shranjujejo znatne količine njegovih zalog. Strogo bi bilo treba zavarovati tudi pomembna območja drugih z ogljikom bogatih ekosistemov, kot so šotišča, travinje, mokrišča, mangrove in rastišča morskih trav, ter pri tem upoštevati predvidene spremembe v rastlinskih pasovih.

Države članice bodo morale določiti dodatna zavarovana in strogo zavarovana območja²⁶. Tako določena območja bi morala dopolnjevati omrežje Natura 2000 ali spadati v programe nacionalnega varstva. Za vsa zavarovana območja bo treba jasno določiti cilje in ukrepe ohranjanja. Komisija bo v letu 2020 v sodelovanju z državami članicami in Evropsko agencijo za okolje pripravila merila in smernice za opredeljevanje in določanje dodatnih območij, vključno z opredelitvijo strogega varstva, ter za ustrezno načrtovanje upravljanja. Pri tem bo navedla, kako lahko k ciljem prispevajo drugi učinkoviti ohranitveni ukrepi na posameznem območju in ozelenitev mestnih območij.

Cilji se nanašajo na EU kot celoto ter jih je mogoče razčleniti glede na biogeografske regije in morske bazene v EU ali na bolj lokalni ravni. **Vsaka država članica bo morala prispevati svoj delež** glede na objektivna ekološka merila, pri tem pa bo treba upoštevati, da ima vsaka država drugačno količino in kakovost biotske raznovrstnosti. Posebna pozornost bo namenjena varstvu in obnovi tropskih in subtropskih morskih in kopenskih ekosistemov v najbolj oddaljenih regijah EU, saj imajo izredno visoko stopnjo biotske raznovrstnosti.

Poleg tega bo treba za vzpostavitev resnično skladnega in odpornega vseevropskega omrežja narave določiti **ekološke koridorje**, da se prepreči genska izolacija, omogoči migracija vrst ter ohrani in izboljša zdravje ekosistemov. V tem smislu bi bilo treba spodbujati in podpirati naložbe v zeleno in modro infrastrukturo²⁷ ter čezmejno sodelovanje med državami članicami, tudi na podlagi evropskega teritorialnega sodelovanja.

Komisija si bo prizadevala, da se do konca leta 2021 z državami članicami sklene dogovor o merilih in smernicah glede dodatnih določitev. Države članice bodo morale nato do konca leta 2023 doseči znaten napredek pri pravnem določanju novih

²⁴ Strogo varstvo ne pomeni nujno, da dostop to takih območij ljudem ni dovoljen, temveč da naravni procesi na takih območjih v bistvu potekajo nemoteno, s čimer se upoštevajo ekološke zahteve posameznega območja.

²⁵ <https://www.cbd.int/forest/definitions.shtml>

²⁶ Dodatne določitve Natura 2000 se bodo izvedle s sredstvi EU in ob ustreznem izvrševanju.

²⁷ [Guidance on a strategic framework for further supporting the deployment of EU-level green and blue infrastructure](#) (Smernice o strateškem okviru za nadaljnjo podporo uvajanju zelene in modre infrastrukture na ravni EU, SWD(2019) 193).

zavarovanih območij ter pri povezovanju ekoloških koridorjev. Komisija bo na tej podlagi do leta 2024 ocenila, ali je EU na dobri poti, da do leta 2030 doseže svoje cilje, ali pa so potrebni strožji ukrepi, tudi na ravni zakonodaje EU.

Nazadnje je treba omeniti še, da so v **čezmorskih državah in ozemljih** pomembna žariščna območja biotske raznovrstnosti, za katera ne veljajo okoljska pravila EU. Komisija zadevne države članice spodbuja, naj razmislijo o spodbujanju uporabe enakih ali enakovrednih pravil v teh državah in na teh ozemljih.

Varstvo narave: ključne zaveze do leta 2030

1. Pravno zavarovati vsaj 30 % kopenskih območij EU in 30 % morskih območij EU ter povezati ekološke koridorje, kot del resnično vseevropskega omrežja narave.
2. Strogo zavarovati vsaj tretjino zavarovanih območij v EU, vključno z vsemi preostalimi pragozdovi in staroraslimi gozdovi v EU.
3. Učinkovito upravljanje vseh zavarovanih območij, opredelitev jasnih ohranitvenih ciljev in ukrepov ter njihovo ustrezno spremljanje.

2.2. Načrt EU za obnovo narave: obnova ekosistemov na kopnem in v morju

Varstvo narave, kot se izvaja zdaj, ne bo zadostovalo za njeno vračanje v naša življenja. Za obrnitev trenda izginjanja biotske raznovrstnosti si mora svet zastaviti ambicioznejše cilje za obnovo narave. Evropa bo z **novim načrtom EU za obnovo narave** dajala zgled na tem področju.

Načrt bo pripomogel k izboljšanju zdravja sedanjih in novih zavarovanih območij ter omogočil vrnitev raznovrstne in odporne narave v vse pokrajine in ekosisteme. S tem se bo zmanjšal pritisk na habitate in vrste, poleg tega pa se bo zagotovila trajnostna uporaba vseh ekosistemov. Na ta način se bo podprla obnova narave, omejili se bosta pozidava tal in širjenje mestnih območij, poleg tega pa se bosta zmanjšala onesnaževanje in prisotnost invazivnih tujerodnih vrst. Načrt bo omogočil ustvarjanje delovnih mest, gospodarske dejavnosti bo uskladil z razvojem narave ter pomagal zagotoviti dolgoročno produktivnost in vrednost našega naravnega kapitala.

2.2.1. Krepitev pravnega okvira EU za obnovo narave

V sedanji zakonodaji EU se obnova narave od držav članic delno že zahteva²⁸. Vendar **napredek ovirajo znatne vrzeli pri izvajanju in v zakonodaji**. Državam članicam na primer ni treba pripraviti načrtov obnove biotske raznovrstnosti. Cilji in roki niso vedno jasni ali zavezujoči, poleg tega pa ni opredelitev ali meril glede obnove ali trajnostne uporabe ekosistemov. Prav tako ni obveznosti glede celovitega evidentiranja, spremljanja ali ocenjevanja ekosistemskih storitev, zdravja ali prizadevanj za obnovo. Te težave so še večje zaradi vrzeli pri izvajanju, zaradi katerih z obstoječo zakonodajo ni mogoče doseči njenih ciljev²⁹. Potrebne je več podpore pri izvajanju in izvrševanju. Ta strategija vsebuje

²⁸ Predvsem [direktiva o pticah](#) (2009/147/ES), [direktiva o habitatih](#) (92/43/EGS), [okvirna direktiva o vodah](#) (2000/60/ES), [direktiva o poplavah](#) (2007/60/ES) in [okvirna direktiva o morski strategiji](#) (2008/56/ES).

²⁹ Glej [Fitness Check of the EU Nature Legislation](#) (Preverjanje ustreznosti zakonodaje EU o naravi, SWD(2016) 472) in [Fitness Check of the EU Water Legislation](#) (Preverjanje ustreznosti zakonodaje EU o vodah, SWD(2019) 439). Glej tudi oddelek 3.2 v nadaljevanju.

dve vrsti ukrepov, da se zagotovi boljša obnova narave na kopnem in v morju, da se izboljša odpornost EU in da se prispeva k blaženju podnebnih sprememb in prilagajanju kot ključnima naravnima rešitvama:

- Najprej bo Komisija v letu 2021 na podlagi ocene učinka predlagala pravno zavezujoče **cilje EU za obnovo narave** za obnovitev degradiranih ekosistemov, zlasti tistih, ki imajo največ potenciala za zajemanje in shranjevanje ogljika ter za preprečevanje in zmanjševanje vpliva naravnih nesreč. S tem se bodo opredelili pogoji, pod katerimi je treba doseči navedene cilje, ter najučinkovitejši ukrepi za njihovo doseganje. V oceni učinka bo obravnavana tudi možnost vseevropske metodologije za evidentiranje, oceno in doseganje dobrega stanja ekosistemov, da se zagotovijo koristi, kot so uravnavanje podnebja, urejanje voda, zdravje tal, opravevanje, preprečevanje nesreč in varstvo.
- V tem smislu bo Komisija od držav članic zahtevala dvig ravni izvajanja obstoječe zakonodaje v okviru jasno določenih rokov in jih pri tem tudi podpirala. Od držav članic bo zlasti zahtevala, naj zagotovijo, **da se trendi in stanje ohranjanja vseh zavarovanih habitatov in vrst do leta 2030 ne poslabšajo**³⁰. Poleg tega bodo morale države članice zagotoviti, da bo vsaj 30 % vrst in habitatov, ki zdaj niso v ugodnem stanju, v navedeni kategoriji ali da bodo vsaj izkazovali močan pozitiven trend. Komisija in Evropska agencija za okolje bosta v letu 2020 državam članicam zagotovili smernice o izbiri in prednostnem razvrščanju vrst in habitatov.

2.2.2. *Vračanje narave na kmetijska zemljišča*

Kmetje imajo kot varuhi naše zemlje pomembno vlogo pri ohranjanju biotske raznovrstnosti. Kmetje so med prvimi, ki občutijo posledice izgube biotske raznovrstnosti, vendar so tudi med prvimi, ki lahko izkoristijo prednosti njene obnove. Biotska raznovrstnost jim omogoča zagotavljanje **varne, trajnostne, hranljive in cenovno dostopne hrane** ter ustvarjanje prihodka, ki ga potrebujejo za svojo uspešnost in razvoj. Evropski kmetje so bistveni del prihodka EU ter morajo ostati socialno in gospodarsko vozlišče številnih skupnosti po vsej Uniji.

Hkrati pa so nekatere kmetijske prakse ključni dejavnik zmanjševanja biotske raznovrstnosti. Zato je pomembno sodelovati s kmeti, da se **podpre in spodbudi prehod na povsem trajnostne prakse**. Izboljšanje stanja in raznolikosti kmetijskih ekosistemov bo pripomoglo k odpornosti sektorja na podnebne spremembe, okoljska tveganja in družbenoekonomske pretrese, hkrati pa se bodo s tem ustvarila nova delovna mesta, na primer na področju ekološkega kmetijstva, podeželskega turizma ali rekreacije.

Ta strategija se bo izvajala skupaj z novo **strategijo „od vil do vilic“** in **novu skupno kmetijsko politiko (SKP)**, vključno s spodbujanjem ekoshem in plačilnih shem, ki temeljijo na rezultatih, da se podpre dolgoročno trajnostnost narave in kmetovanja. Komisija bo pri izvajanju strategije o biotski raznovrstnosti in strategije „od vil do vilic“ skrbno spremljala napredek in izboljšanje na področju prehranske varnosti in prihodka kmetov. Komisija bo zagotovila, da se strateški načrti skupne kmetijske politike presojujejo na podlagi strogih podnebnih in okoljskih meril in da države članice opredelijo izrecne nacionalne vrednosti zadevnih ciljev iz te strategije ter iz strategije „od vil do

³⁰ Habitati in vrste iz direktive o pticah in direktive o habitatih.

vilic“. Ti načrti bi morali spodbuditi trajnostne prakse, kot so precizno kmetovanje, ekološko kmetijstvo, agroekologija, kmetijsko gozdarstvo, nizkointenzivno trajno travinje, ter strožje standarde dobrobiti živali.

Ptice kmetijske krajine in žuželke, zlasti opraševalci, so ključni kazalniki zdravja kmetijskih ekosistemov ter so ključnega pomena za kmetijsko proizvodnjo in prehransko varnost. Skrb vzbujajoče upadanje njihovega števila je treba ustaviti. Kot je opredeljeno v strategiji „od vil do vilic“, bo Komisija sprejela ukrepe za zmanjšanje **skupne uporabe in tveganja kemičnih pesticidov za 50 % do leta 2030** ter za 50-odstotno zmanjšanje uporabe bolj tveganih pesticidov do leta 2030. To mora biti podprto s popolnim izvajanjem pobude EU za opraševalce³¹. Komisija bo do konca leta 2020 proučila pobudo in po potrebi predlagala dodatne ukrepe. Nujno je treba **vsaj 10 % kmetijskih površin ponovno vključiti med visokoraznovrstne značilnosti pokrajine**, da se zagotovi prostor prostoživečim živalim, rastlinam, opraševalcem in naravnim regulatorjem škodljivcev. Te med drugim vključujejo varovalne pasove, neobdelano zemljo s kolobarjenjem ali brez njega, žive meje, neproduktivna drevesa, zidove teras in ribnike. Ti pripomorejo k sekvestraciji ogljika, preprečujejo erozijo in izginjanje prsti, filtrirajo zrak in vodo ter pripomorejo k podnebnemu prilagajanju. Poleg tega večja biotska raznovrstnost pogosto spodbudi večjo kmetijsko proizvodnjo. Države članice bodo morale 10-odstotni cilj EU pretvoriti v manjši geografski obseg, da se zagotovi povezljivost med habitati, zlasti na podlagi instrumentov SKP in strateških načrtov SKP, in sicer v skladu s strategijo „od vil do vilic“ ter z izvajanjem direktive o habitatih. Napredek pri doseganju cilja se bo stalno spremljal in po potrebi bodo uvedene prilagoditve, da se zmanjša neustrezen vpliv na biotsko raznovrstnost, prehransko varnost in konkurenčnost kmetov.

Agroekologija lahko zagotovi zdravo hrano, pri tem pa se ohrani produktivnost, izboljšata rodovitnost tal in biotska raznovrstnost ter zmanjša odtis proizvodnje živil. Zlasti ekološko kmetijstvo ima velik potencial za kmete in potrošnike. Sektor ustvarja delovna mesta in privablja mlade kmete. Ekološko kmetijstvo tudi zagotavlja 10–20 % več delovnih mest na hektar kot običajno kmetijstvo ter ustvarja dodano vrednost kmetijskim pridelkom³². Za čim boljše izkoriščanje tega potenciala **mora biti do leta 2030 vsaj 25 % kmetijskih zemljišč v EU obdelovanih ekološko**. Komisija bo poleg ukrepov SKP predlagala tudi akcijski načrt o ekološkem kmetijstvu ter državam članicam pomagala pri spodbujanju ponudbe in povpraševanja po ekoloških proizvodih. Zagotavljala bo tudi zaupanje potrošnikov na podlagi promocijskih kampanj in zelenega javnega naročanja. Pri izvajanju vseevropskih agroekoloških ciljev iz te strategije in strategije „od vil do vilic“ se bodo upoštevala različna izhodišča v državah članicah in napredek, ki so ga te že dosegle.

V okviru razvoja podeželja bi bilo treba povečati uporabo ukrepov za podporo kmetijskemu gozdarstvu, saj ima velik potencial za zagotavljanje številnih koristi za biotsko raznovrstnost, ljudi in podnebje.

Obrniti je treba upadanje **genske raznovrstnosti**, tudi s spodbujanjem uporabe tradicionalnih sort kmetijskih rastlin in pasem. To bi imelo tudi koristi za zdravje, saj bi se s tem zagotavljala bolj raznolika in hranljiva prehrana. Komisija proučuje možnost

³¹ [Pobuda EU za opraševalce](#) (COM(2018) 395).

³² OECD (2016), [Farm Management Practices to Foster Green Growth](#) (Prakse upravljanja kmetij za spodbujanje zelene rasti).

revizije pravil trženja tradicionalnih sort kmetijskih rastlin, da se prispeva k njihovem ohranjanju in trajnostni uporabi. Komisija bo sprejela tudi ukrepe za lažjo registracijo sort semen, tudi za ekološko kmetovanje, ter da se tradicionalnim in lokalno prilagojenim sortam zagotovi lažji dostop na trg.

2.2.3. *Obravnava izkoriščanja zemljišč in obnova ekosistemov tal*

Tla so eden od najbolj zapletenih in raznolikih ekosistemov. Že sama po sebi so habitat, v njih pa prebivajo izredno raznoliki organizmi, ki urejajo in nadzorujejo ključne ekosistemske storitve, kot so rodovitnost tal, kroženje hranilnih snovi in uravnavanje podnebja. **Prst je izredno pomemben neobnovljiv vir**, ki je ključnega pomena za zdravje ljudi in gospodarstva ter proizvodnjo hrane in novih zdravil.

V EU ima degradacija prsti znatne okoljske in gospodarske posledice. Slabo upravljanje zemljišč, na primer krčenje gozdov, prekomerna paša, netrajnostne kmetijske in gozdarske prakse, dejavnosti v gradbeništvu in pozidava tal, je poglavitni vzrok za degradacijo prsti³³. Kljub nedavni upočasnitvi pozidave tal se rodovitna tla še naprej izgublajo zaradi izkoriščanja zemljišč in širjenja mestnih območij³⁴. Učinki erozije in izgube organskega ogljika v prsti, ki jih poslabšujejo podnebne spremembe, postajajo vse očitnejši. Dezertifikacija je v EU prav tako vse večja grožnja³⁵.

Zato je bistvenega pomena, da se okrepijo prizadevanja za **varstvo rodovitnosti tal, zmanjšanje erozije prsti in povečanje organske snovi v prsti**. To bi bilo treba doseči z uporabo trajnostnih praks upravljanja tal, tudi v okviru SKP. Znaten napredek je treba doseči tudi pri opredeljevanju območij onesnaženih tal, obnovi degradiranih tal, opredelitvi pogojev za njihovo dobro ekološko stanje, vzpostavitvi ciljev obnove in izboljšanju spremljanja kakovosti tal.

Da bi se ta vprašanja celovito obravnavala ter da bi se pripomoglo k izpolnitvi zavez EU in mednarodnih zavez o nevtralnosti pri degradaciji tal, bo Komisija leta 2021 posodobila **tematsko strategijo EU za varstvo tal**³⁶. Navedena vprašanja bodo obravnavana tudi v **akcijskem načrtu za ničelno onesnaževanje zraka, vode in tal**, ki ga bo Komisija sprejela v letu 2021. Pozidava tal in sanacija onesnaženih degradiranih območij bosta obravnavani v strategiji za trajnostno grajeno okolje. Cilj **misije na področju zdravja tal in hrane** v okviru programa Obzorje Evropa³⁷ bo razviti rešitve za obnovitev zdravja in delovanja tal.

2.2.4. *Povečanje količine gozdov ter izboljšanje njihovega zdravja in odpornosti*

Gozdovi so izrednega pomena za biotsko raznovrstnost, uravnavanje podnebja in urejanje voda, zagotavljanje hrane, zdravil in materialov, sekvestracijo in shranjevanje ogljika, stabilizacijo tal ter čiščenje zraka in vode. So tudi odlični poligoni za rekreacijo in učenje

³³ Evropska agencija za okolje (2019), [EEA Signals 2019: Land and Soil in Europe](#) (Signali EEA za leto 2019: zemljišča in prst v Evropi).

³⁴ Evropska agencija za okolje in švicarski zvezni urad za okolje (FOEN) (2016), [Urban sprawl in Europe](#) (Širjenje mestnih območij v Evropi).

³⁵ Evropsko računsko sodišče (2018), [Combating desertification in the EU: a growing threat in need of more action](#) (Spoprijemanje z dezertifikacijo v EU: naraščajoča grožnja, ki zahteva več ukrepanja), posebno poročilo št. 33/2018.

³⁶ [Tematska strategija za varstvo tal](#) (COM(2006) 231).

³⁷ Področje misije programa Obzorje Evropa [o zdravju tal in hrani](#).

o naravi. Gozdarji imajo ključno vlogo pri zagotavljanju trajnostnega gospodarjenja z gozdovi ter obnovi in ohranjanju biotske raznovrstnosti v gozdovih.

Poleg strogega varstva vseh preostalih pragozdov in staroraslih gozdov v EU **mora EU povečati količino ter izboljšati kakovost in odpornost svojih gozdov**, predvsem zoper požare, suše, škodljivce, bolezni in druge grožnje, za katere je verjetno, da se bodo zaradi podnebnih sprememb povečale. Vsi gozdovi morajo biti dobrega zdravja, da se ohrani njihova funkcija za ohranjanje biotske raznovrstnosti in uravnavanje podnebja. Odpornejši gozdovi lahko podpirajo odpornejše gospodarstvo. Imajo tudi pomembno vlogo pri zagotavljanju materialov, proizvodov in storitev, ki so ključnega pomena za krožno biogospodarstvo.

V ta namen bo Komisija v letu 2021 predlagala namensko **strategijo EU za gozdove** v skladu z našimi širšimi ambicijami glede biotske raznovrstnosti in podnebne nevtralnosti. Vsebovala bo načrt za **posaditev vsaj 3 milijard dodatnih dreves v EU do leta 2030**, ob polnem upoštevanju ekoloških načel. S tem se bo ustvarilo veliko priložnosti za nova delovna mesta, povezanih z zbiranjem in vzgojo semen, sajenjem sadik in zagotavljanjem njihovega razvoja. Sajenje dreves je koristno zlasti v mestih, na podeželju pa se dobro vključuje v kmetijsko gozdarstvo, značilnosti pokrajine in večjo sekvestracijo ogljika. Komisija bo hkrati še naprej sodelovala z državami članicami pri zagotavljanju zadostne opremljenosti EU za preprečevanje in odziv na večje gozdne požare, ki lahko znatno škodujejo gozdni biotski raznovrstnosti.

Pogozdovanje, ponovno pogozdovanje in sajenje dreves v podporo biotski raznovrstnosti in obnovi ekosistemov se bo spodbujalo s strateškimi načrti skupne kmetijske politike in na podlagi sredstev kohezijske politike. Nova **evropska platforma za ozelenitev mestnih okolij**³⁸ bo prav tako spodbujala sajenje dreves v mestih, tudi v okviru programa LIFE.

Delež gozdnih površin, za katere veljajo načrti upravljanja, bi moral vključevati vse javne gozdove, s katerimi se gospodari, in vse večje število zasebnih gozdov; hkrati pa bi bilo treba še naprej uporabljati in nadalje razvijati prakse, ki spodbujajo biotsko raznovrstnost, kot je gozdarstvo, ki je bližje naravi. V podporo temu bo Komisija pripravila smernice o pogozdovanju in ponovnem pogozdovanju, ki spodbujata biotsko raznovrstnost, ter praksah v gozdarstvu, ki so bližje naravi. To bo storila vzporedno z novo strategijo EU za gozdove.

Komisija bo sodelovala z drugimi ponudniki podatkov, da si zagotovi boljši pregled nad zdravjem evropskih gozdov, in nadalje razvijala **informacijski sistem za gozdove EU**. To bo pripomoglo k pripravi najnovejših ocen o stanju evropskih gozdov in povezalo vse spletne platforme s podatki o gozdovih v EU. Tudi to bo predstavljeno kot del strategije EU za gozdove.

2.2.5. Rešitve za proizvodnjo energije, ki koristijo vsem

Razogljičenje energetskega sistema je ključnega pomena za podnebno nevtralnost ter okrevanje EU po krizi zaradi COVID-19 in dolgoročno blaginjo v Uniji. Za spopadanje s podnebnimi spremembami in izgubo biotske raznovrstnosti bo bistvenega pomena zagotavljanje bolj trajnostno obnovljivih virov energije. EU bo prednostno obravnavala

³⁸Glej oddelek 2.2.8.

rešitve, kot so energija oceanov, vetrne elektrarne na morju, ki omogočajo tudi obnovo ribjih staležev, polja sončnih panelov, ki zagotavljajo talno odejo, ki spodbuja biotsko raznovrstnost, in trajnostna bioenergija.

Revidirana direktiva o spodbujanju uporabe energije iz obnovljivih virov³⁹ vsebuje strožja merila trajnostnosti, da se zmanjšajo podnebna in okoljska tveganja, ki nastajajo zaradi povečane uporabe nekaterih virov bioenergije. Spodbuja tudi prehod na napredno biogorivo iz ostankov in odpadkov, ki jih ni mogoče ponovno uporabiti in reciklirati. Ta pristop bi se moral uporabljati za vse oblike bioenergije. Čim bolj bi se morala zmanjšati uporaba celih dreves, hrane in krmnih rastlin za proizvodnjo energije – ne glede na to, ali se ta proizvaja v EU ali uvaža.

Komisija za boljše razumevanje in spremljanje potencialnih podnebnih tveganj in tveganj v zvezi z biotsko raznovrstnostjo presoja **ponudbo in povpraševanje po biomasi v EU in po svetu** ter zadevno trajnostnost⁴⁰. Komisija bo do konca leta 2020 v okviru svoje povečane ambicije zavarovati in obnoviti gozdne ekosisteme objavila rezultate tega dela o uporabi gozdne biomase za proizvodnjo energije. Navedeno bo prispevek k odločanju Komisije o politikah, po potrebi tudi k pregledu in reviziji ravni ambicij v direktivi o spodbujanju uporabe energije iz obnovljivih virov, sistemu trgovanja z emisijami in uredbi o rabi zemljišč, spremembi rabe zemljišč in gozdarstvu (LULUCF), ki sta predvidena za leto 2021.

Komisija bo leta 2021 v skladu z direktivo o spodbujanju uporabe energije iz obnovljivih virov pripravila tudi operativne smernice o **novih merilih trajnostnosti gozdne biomase za pridobivanje energije**⁴¹. Leta 2021 bo pregledala tudi podatke o biogorivih, pri katerih obstaja visoko tveganje za posredno spremembo rabe zemljišč, ter opredelila načrt njihovega postopnega opuščanja do leta 2030.

Splošni cilj je zagotoviti, da bo regulativni okvir EU o bioenergiji v skladu z večjimi ambicijami iz evropskega zelenega dogovora.

2.2.6. *Obnova dobrega okoljskega stanja morskih ekosistemov*

Obnovljeni in ustrezno zavarovani morski ekosistemi pomembno zagotavljajo zdravje ter socialne in gospodarske koristi obalnim skupnostim in EU kot celoti. Strožji ukrepi so še toliko bolj potrebni zaradi globalnega segrevanja, ki precej prispeva k izginjanju biotske raznovrstnosti morskih in obalnih ekosistemov⁴².

V doseganje dobrega okoljskega stanja morskih ekosistemov, tudi v okviru strogo zavarovanih območij, je treba vključiti obnovo z ogljikom bogatih ekosistemov ter pomembnih drstitvenih območij in območij odraščanja. Nekatere današnje uporabe morja ogrožajo prehransko varnost, preživetje ribičev ter sektorja ribištva in morske hrane. **Morske vire je treba uporabljati trajnostno, toleranca do nezakonitih praks pa mora biti ničelna.** V tem smislu je bistvenega pomena popolno izvajanje skupne ribiške politike EU, okvirne direktive o morski strategiji ter direktive o pticah in direktive o habitatih.

³⁹ [Direktiva \(EU\) 2018/2001 o spodbujanju uporabe energije iz obnovljivih virov.](#)

⁴⁰ [JRC Biomass Assessment Study](#) (Študija ocene biomase, JRC).

⁴¹ Člen 29 Direktive (EU) 2018/2001 o spodbujanju uporabe energije iz obnovljivih virov.

⁴² Glej na primer Medvladni panel za podnebne spremembe (2019), [Special Report On Oceans and the Cryosphere](#) (Posebno poročilo o oceanih in kriosferi v spreminjajočem se podnebnju).

Z uporabo pristopa upravljanja, ki temelji na ekosistemu in je določen v zakonodaji EU⁴³, se bodo zmanjšali škodljivi vplivi ribištva, pridobivanja in drugih človekovih dejavnosti, zlasti glede občutljivih vrst in habitatov na morskem dnu. V podporo temu bi moral biti cilj **nacionalnih pomorskih prostorskih načrtov**, ki jih morajo države članice predložiti v letu 2021, pokriti vse pomorske sektorje in dejavnosti ter ukrepe upravljanja ohranjanja, ki temeljijo na posameznem območju⁴⁴. Komisija bo do leta 2021 predlagala tudi **nov akcijski načrt za ohranjanje ribolovnih virov in varstvo morskih ekosistemov**. Po potrebi bodo uvedeni ukrepi za omejitev uporabe ribolovnega orodja, ki najbolj škodi biotski raznovrstnosti, vključno s tistim, ki se uporablja na morskem dnu. Proučila bo tudi, kako uskladiti uporabo ribolovnih orodij, ki se uporabljajo na morskem dnu, s cilji biotske raznovrstnosti, in sicer ob upoštevanju, da je uporaba tega orodja zdaj najbolj škodljiva dejavnost za morsko dno. To je treba storiti na način, ki bo pošten in pravičen za vse vključene. Evropski sklad za pomorstvo in ribištvo bi moral prav tako podpreti prehod na bolj izbirne in manj škodljive ribiške tehnike.

Zdravi ribji staleži so ključnega pomena za dolgoročno uspešnost ribičev ter zdravje naših oceanov in biotsko raznovrstnost. Zaradi tega je še toliko pomembneje zmanjšati ribolovno umrljivost ali jo ohraniti na isti stopnji, in sicer na **ravni največjih trajnostnih donosov** ali pod njo. To bo pripomoglo k doseganju ustrezne razporeditve starosti in velikosti ribjih staležev.

Prilov ogroženih vrst je prav tako treba odpraviti ali zmanjšati na raven, ki omogoča popolno okrevanje. To bi moralo veljati tudi za vrste, ki so v slabem stanju ohranjenosti ali ki niso v dobrem okoljskem stanju. Nadalje, prilov drugih vrst⁴⁵ je treba odpraviti, če to ni mogoče, pa vsaj čim bolj zmanjšati, da se ne ogroža njihovo stanje ohranjenosti. V podporo temu je treba izboljšati zbiranje podatkov o prilovu za vse občutljive vrste.

Poleg tega je treba na vseh zavarovanih morskih območjih vzpostaviti **ukrepe za upravljanje ribištva** v skladu z jasno opredeljenimi cilji ohranjanja in na podlagi najboljšega razpoložljivega znanstvenega mnenja.

2.2.7. *Obnova sladkovodnih ekosistemov*

Pravni okvir EU o vodah je ambiciozen, vendar izvajanje zaostaja, izvrševanje pa je treba okrepiti⁴⁶. Okrepiti je treba prizadevanja **za obnovo sladkovodnih ekosistemov in naravnih funkcij rek**, da se dosežejo cilji okvirne direktive o vodah. To je mogoče doseči z odstranitvijo ali prilagoditvijo ovir, ki preprečujejo prehod ribam selivkam, ter izboljšanjem pretoka vode in sedimentov. Za uresničitev navedenega bo **do leta 2030 vsaj 25 000 km rek obnovljenih v stanje nereguliranih rek**⁴⁷, in sicer z odstranitvijo predvsem zastarelih ovir ter obnovo poplavnih ravnin in mokrišč. Komisija bo do leta 2021 na podlagi posvetovanja z vsemi zadevnimi organi⁴⁸ državam članicam zagotovila tehnične smernice in podporo za opredelitev območij in pomoč pri zbiranju

⁴³ Skupna ribiška politika, [okvirna direktiva o morski strategiji](#) (2008/56/ES) in [direktiva o vzpostavitvi okvira za pomorsko prostorsko načrtovanje](#) (2014/89/EU).

⁴⁴ Komisija bo najpozneje do marca 2022 poročala o izvajanju direktive o vzpostavitvi okvira za pomorsko prostorsko načrtovanje, vključno z uporabo upravljanja na podlagi ekosistemov.

⁴⁵ Zavarovane na podlagi mednarodnega prava in zakonodaje EU.

⁴⁶ [Preverjanje ustreznosti zakonodaje EU o vodah](#) (SWD(2019) 439); [Vrednotenje direktive o čiščenju komunalnih odpadnih voda](#) (SWD(2019) 700).

⁴⁷ Cilj 25 000 km temelji na oceni Komisije, kaj je v EU dosegljivo do leta 2030.

⁴⁸ Pri pripravi smernic se bo upošteval širok nabor tem, vključno s proizvodnjo električne energije iz hidroelektrarn, upravljanjem poplav, dobavo vode, kmetijstvom in plovnostjo.

sredstev. Organi držav članic bi morali proučiti dovoljenja za odvzem in zaježitev vode, da se izvedejo ekološki pretoki in tako doseže dobro stanje ali potencial vseh površinskih voda ter dobro stanje vseh podzemnih voda najpozneje do leta 2027, kot zahteva okvirna direktiva o vodah⁴⁹. V ta namen bo Komisija do leta 2023 za države članice pripravila tehnično podporo glede njihovih ukrepov.

Na splošno lahko obsežne naložbe v obnovo rek in poplavnih ravnic⁵⁰ zagotovijo pomembno gospodarsko spodbudo za sektor obnove in lokalne družbenoekonomske dejavnosti, kot sta turizem in rekreacija. Obenem se s temi naložbami lahko izboljšajo urejanje voda, varstvo pred poplavami, habitati odraščanja rib in preprečevanje onesnaženosti s hranili.

2.2.8. Ozelenitev mestnih in primestnih območij

Zelene mestne površine, od parkov in vrtov do zelenih streh in urbanih kmetij, zagotavljajo raznovrstne koristi za ljudi. Zagotavljajo tudi priložnosti za podjetja in varstvo narave. Zmanjšujejo onesnaženost zraka, vode in obremenitev s hrupom, zagotavljajo varstvo pred poplavami, sušami in vročinskimi valovi ter ohranjajo povezavo med ljudmi in naravo⁵¹.

Med nedavnimi omejitvami zaradi pandemije COVID-19 smo spoznali **pomen zelenih mestnih površin za naše fizično in duševno dobro počutje**. Čeprav se je varstvo nekaterih zelenih mestnih površin izboljšalo⁵², pa zelene površine velikokrat potegnejo kratko pri določanju uporabe zemljišč, saj delež prebivalstva, ki živi v mestnih območjih, še naprej narašča.

Cilj te strategije je obrniti te trende in zaustaviti izgubo zelenih mestnih ekosistemov. Spodbujanje zdravih ekosistemov, zelene infrastrukture in **naravnih rešitev** bi bilo treba sistematično vključiti v urbanistično načrtovanje, vključno z načrtovanjem javnih površin, infrastrukture, stavb in njihove okolice.

Komisija evropska mesta, ki imajo vsaj 20 000 prebivalcev, poziva, naj do konca leta 2021 pripravijo ambiciozne **načrte ozelenitve mestnih okolij**, da se v mesta vrne narava in nagradijo ukrepi skupnosti. Ti načrti bi morali vključevati ukrepe za vzpostavljanje biotsko raznovrstnih in dostopnih mestnih gozdov, parkov in vrtov, mestnih kmetij, zelenih streh in sten, z drevesi poraslih ulic, mestnih travnikov in živih mej v mestih. Prispevati bi morali tudi k izboljšanju povezav med zelenimi površinami, odpravljanju uporabe pesticidov ter omejevanju prekomerne košnje mestnih zelenih površin in omejevanju drugih biotski raznovrstnosti škodljivih praks. Taki načrti bi lahko spodbudili orodja politike, regulatorna in finančna orodja.

Komisija bo za spodbujanje teh prizadevanj v letu 2021 vzpostavila **platformo EU za ozelenitev mest**, na podlagi novega „sporazuma o zelenih mestih“⁵³ z mesti in župani. To bo storila v tesnem sodelovanju z evropsko Konvencijo županov. Načrti ozelenitve

⁴⁹ Ti ukrepi se morajo načrtovati v tretjih načrtih upravljanja povodij, ki jih bodo države članice na podlagi okvirne direktive o vodah sprejele leta 2021.

⁵⁰ [Preverjanje ustreznosti zakonodaje EU o vodah](#) (SWD(2019) 439).

⁵¹ [Projekt EnRoute](#).

⁵² V samih mestih ali samo delno v njih je 11 000 območij Natura 2000, kar pomeni 15 % skupne površine omrežja Natura 2000.

⁵³ [The Green City Accord](#) (Sporazum o zelenih mestih).

mestnih območij bodo imeli osrednjo vlogo pri izbiri zelene prestolnice Evrope 2023 in podelitvi nagrade evropski zeleni list 2022.

Komisija bo podprla države članice ter lokalne in regionalne organe s tehničnimi smernicami ter pomagala pri zbiranju sredstev in krepitvi zmogljivosti. Te cilje bo upoštevala tudi pri **evropskem podnebnem paktu**.

2.2.9. Zmanjševanje onesnaževanja

Onesnaževanje je poglavitni dejavnik izgube biotske raznovrstnosti in škodljivo vpliva na naše zdravje in okolje. Čeprav ima EU vzpostavljen trden pravni okvir za zmanjševanje onesnaževanja, pa je treba še vedno okrepiti prizadevanja. Biotska raznovrstnost trpi zaradi izpustov hranil, kemičnih pesticidov, zdravil, nevarnih kemikalij, komunalne in tehnološke odpadne vode ter drugih odpadkov, vključno s smetmi in plastiko. Vse te pritiske je treba zmanjšati.

Komisija bo v okviru svoje ambicije glede ničelnega onesnaževanja za okolje brez strupov predlagala novo strategijo EU o kemikalijah za trajnost ter **akcijski načrt za ničelno onesnaževanje zraka, vode in tal**.

Komisija bo spodbujala tudi cilj ničelnega onesnaževanja zaradi tokov dušika in fosforja iz gnojil, in sicer z zmanjševanjem izgube hranil za vsaj 50 %, pri čemer bo zagotovila, da se rodovitnost tal ne zmanjša. S tem se bo doseglo **zmanjšanje uporabe gnojil za vsaj 20 %**. To bo dosegla s polnim izvajanjem in izvrševanjem zadevne okoljske in podnebne zakonodaje, z opredelitvijo, ob pomoči držav članic, obsega zmanjšanja obremenitve s hranili, ki je potrebno za doseg te ciljev, uporabo uravnoveženega gnojenja in trajnostnim upravljanjem hranil ter z boljšim uravnavanjem dušika in fosforja v njunem življenjskem ciklu. V ta namen bo Komisija sodelovala z državami članicami in leta 2022 pripravila celovit akcijski načrt upravljanja hranil. S strategijo „od vil do vilic“ se bo obravnavalo zmanjšanje uporabe in tveganja pesticidov ter podprlo širše izvajanje integriranega varstva rastlin pred škodljivimi organizmi⁵⁴. V okviru tega **se bo okrepila ocena tveganja pesticidov za okolje**. Pritisk plastike se obravnava zlasti z izvajanjem evropske strategije za plastiko⁵⁵ in novega akcijskega načrta za krožno gospodarstvo⁵⁶.

Komisija bo pripravila **nabor kazalnikov za postopno zmanjšanje onesnaženja** ter opredelila referenčno stanje, ki bo pomagalo spremljati napredek. Pritiski zaradi morskih odpadkov in podvodnega hrupa so že obravnavani v okvirni direktivi o morski strategiji.

2.2.10. Obravnavanje invazivnih tujerodnih vrst

Invazivne tujerodne vrste lahko močno ogrozijo prizadevanja za varstvo in obnovo narave. Številne invazivne tujerodne vrste poleg velike škode, ki jo lahko povzročijo naravi in gospodarstvu, tudi olajšujejo izbruhe in širjenje nalezljivih boleznih, ki ogrožajo ljudi ter prostoživeče rastlinske in živalske vrste⁵⁷. Delež izpuščenih invazivnih

⁵⁴ [Direktiva o trajnostni rabi pesticidov](#) (2009/128/EC).

⁵⁵ [Evropska strategija za plastiko v krožnem gospodarstvu](#) (COM(2018) 28).

⁵⁶ [Novi akcijski načrt za krožno gospodarstvo za čistejšo in konkurenčnejšo Evropo](#) (COM(2020) 98).

⁵⁷ Glej na primer: Hulme, P. (2014). [Invasive species challenge the global response to emerging diseases](#) (Invazivne vrste otežujejo globalni odziv na porajajoče se bolezni), *Trends in parasitology (Trendi v parazitologiji, 2014)* zv. 30, izdaja 6; Duscher et al. (2017).

tujerodnih vrst se je v preteklih letih povečal. Od 1 872 vrst, ki se v Evropi zdaj štejejo za ogrožene, jih 354 ogrožajo invazivne tujerodne vrste. Brez učinkovitih nadzornih ukrepov se bo stopnja invazije še naprej povečevala, naraščala pa bodo tudi njena tveganja za naravo in zdravje.

Pospešiti je treba tudi izvajanje **uredbe EU o invazivnih tujerodnih vrstah**⁵⁸ ter drugo zadevno zakonodajo in mednarodne sporazume. Cilj bi moral biti čim bolj zmanjšati ter po možnosti odpraviti vnos in naselitev tujerodnih vrst v okolju EU. Cilj je upravljati naseljene invazivne tujerodne vrste in **število vrst z rdečega seznama, ki jih invazivne tujerodne vrste ogrožajo, zmanjšati za 50 %**⁵⁹.

Načrt EU za obnovo narave: ključne zaveze do leta 2030

1. Leta 2021 bodo na podlagi ocene učinka predlagani pravno zavezujoči cilji EU glede obnove narave. Do leta 2030 bodo obnovljena znatna območja degradiranih in z ogljikom bogatih ekosistemov; trendi in stanje ohranjanja habitatov in vrst se ne bodo slabšali; vsaj 30 % jih bo doseglo ugodno stanje ohranjenosti ali vsaj pokazalo pozitiven trend.
2. Zaustavljeno bo zmanjševanje števila oprasovalcev.
3. Tveganje in uporaba kemičnih pesticidov se bosta zmanjšala za 50 %, uporaba bolj tveganih pesticidov pa za 50 %.
4. Vsaj 10 % kmetijskih površin bo vključenih med visokoraznovrstne značilnosti pokrajine.
5. Na vsaj 25 % odstotkih kmetijskih zemljišč se bo izvajalo ekološko kmetijstvo, uporaba agroekoloških praks pa se bo znatno povečala.
6. V EU bo posajenih 3 milijarde novih dreves, in sicer ob polnem upoštevanju ekoloških načel.
7. Dosežen bo znaten napredek pri sanaciji površin z onesnaženimi tlemi.
8. Obnovljenih bo vsaj 25 000 km nereguliranih rek.
9. Število vrst z rdečega seznama, ki jih ogrožajo invazivne tujerodne vrste, se bo zmanjšalo za 50 %.
10. Izgube hranil iz gnojil se bodo zmanjšale za 50 %, s čimer se bo zmanjšala uporaba gnojil za vsaj 20 %.
11. Mesta z vsaj 20 000 prebivalci bodo sprejela ambiciozne načrte ozelenitve mestnih območij.
12. Na občutljivih območjih, kot so mestne zelene površine v EU, se ne bodo uporabljali kemični pesticidi.
13. Znatno se bodo zmanjšali negativni vplivi na občutljive vrste in habitate, vključno z morskim dnom, zaradi ribolova in ekstrakcije, da se zagotovi dobro okoljsko stanje.
14. Prilov vrst bo odpravljen ali zmanjšan na raven, ki omogoča okrevanje in ohranjanje vrst.

3. OMOGOČANJE PREOBRAZBENE SPREMEMBE

3.1. Nov okvir upravljanja

V EU trenutno ni nobenega celovitega okvira upravljanja za usmerjanje izvajanja zavez glede biotske raznovrstnosti, kot so bile dogovorjene na nacionalni, evropski in

⁵⁸ [Uredba \(EU\) 1143/2014 o preprečevanju in obvladovanju vnosa in širjenja invazivnih tujerodnih vrst.](#)

⁵⁹ [Rdeči seznam Mednarodne zveze za ohranjanje narave in naravnih virov \(IUCN\).](#)

mednarodni ravni. Za premostitev te vrzeli bo Komisija vzpostavila **nov evropski okvir upravljanja biotske raznovrstnosti**. Ta bo v pomoč pri evidentiranju obveznosti in zavez ter pripravi načrtov za vodenje njihovega izvajanja.

Komisija bo kot del tega novega okvira vzpostavila mehanizem spremljanja in pregleda. Ta bo vključeval **jasen nabor dogovorjenih kazalnikov** in bo omogočil redne ocene napredka, po potrebi pa bodo z njim opredeljeni tudi popravni ukrepi. Mehanizem se bo upošteval pri pripravi pregleda izvajanja okoljske politike in bo prispeval k evropskemu semestru.

Na podlagi novega okvira upravljanja bodo vsi zadevni akterji skupaj odgovorni in zaslužni za doseganje zavez EU glede biotske raznovrstnosti. Okvir bo podprl krepitev upravne zmogljivosti, preglednost, dialog z deležniki ter participatorno upravljanje na različnih ravneh.

Komisija bo leta 2023 ocenila napredek in primernost tega pristopa ter proučila, ali je potreben pravno zavezujoč pristop k upravljanju.

3.2. Okrepitev izvajanja in izvrševanja okoljske zakonodaje EU

Vsa okoljska zakonodaja je odvisna od ustreznega izvajanja in izvrševanja. EU je v zadnjih 30 letih vzpostavila trden zakonodajni okvir za varstvo in obnovo svojega naravnega kapitala. Vendar iz nedavnih ocen izhaja, da čeprav je zakonodaja ustrezna za svoj namen, njeno izvajanje na terenu zaostaja⁶⁰. To ima dramatične učinke na biotsko raznovrstnost in povzroča znatne gospodarske stroške⁶¹. **Polno izvajanje in izvrševanje okoljske zakonodaje EU je torej v središču te strategije**, zato bo treba temu prednostno nameniti politično podporo, finančna sredstva in osebje.

V zvezi z direktivama o pticah in habitatih bo izvrševanje osredotočeno na **dokončanje omrežja Natura 2000**, učinkovito upravljanje vseh območij, določbe o varstvu vrst ter na vrste in habitate, ki kažejo trende upadanja. Komisija bo tudi zagotovila boljše izvajanje in izvrševanje zakonodaje v zvezi z okoljem, ki vpliva na biotsko raznovrstnost⁶², ter jo po potrebi pregledala in revidirala.

Komisija si bo prizadevala **izboljšati zagotavljanje skladnosti** ter bo pri tem tesno sodelovala z državami članicami in evropsko mrežo okoljskih agencij, inšpektorji, revizorji, policijo, tožilci in sodniki.

Poleg tega bo Komisija podpirala vlogo civilne družbe, ki bo izvajala nadzor nad zagotavljanjem skladnosti, in sodelovala z državami članicami pri izboljšanju dostopa posameznikov in nevladnih organizacij do sodnega varstva pri nacionalnih sodiščih v okoljskih zadevah. Prav tako bo razširila status nevladnih organizacij, saj bo predlagala **revizijo Aarhuške uredbe**⁶³.

⁶⁰ Glej poročilo iz leta 2015 z naslovom [Stanje narave v Evropski uniji](#) (COM(2015) 219).

⁶¹ [Stroški neizvajanja so ocenjeni na 50 milijard EUR na leto.](#)

⁶² Kot na primer direktiva o presoji vplivov na okolje (2014/52/EU), direktiva o strateški presoji vplivov na okolje (2001/42/ES), direktiva o okoljski odgovornosti (2004/35/ES) in direktiva o kazenskopravnem varstvu okolja (2008/99/ES).

⁶³ <https://ec.europa.eu/environment/aarhus/>.

3.3. Delovanje na podlagi celovitega pristopa, ki vključuje celotno družbo

3.3.1. Podjetja za biotsko raznovrstnost

V partnerskem duhu te strategije bodo morali svojo vlogo opraviti vsi deli gospodarstva in družbe. Industrija in podjetja vplivajo na naravo, vendar zagotavljajo tudi pomembne inovacije, partnerstva ter strokovno znanje in izkušnje, ki lahko pomagajo pri spoprijemanju z izgubljanjem biotske raznovrstnosti.

Komisija bo leta 2021 predložila novo pobudo o **trajnostnem upravljanju podjetij**, s katero bo zagotovila, da bodo okoljski in družbeni interesi v celoti vključeni v poslovne strategije. V tej pobudi, ki bo lahko predložena v obliki zakonodajnega predloga, bodo obravnavane človekove pravice in dolžnost skrbnega ravnanja in skrbnega pregleda v zvezi z okoljem v celotnih gospodarskih vrednostnih verigah, pri tem pa se bo sorazmerno upoštevala velikost podjetij⁶⁴. To bo v pomoč pri zagotavljanju, da bodo interesi delničarjev in deležnikov v celoti usklajeni s cilji te strategije. Poleg tega je Komisija leta 2020 začela pregled obveznosti poročanja podjetij na podlagi **direktive o nefinančnem poročanju**⁶⁵, da bi se izboljšala kakovost in obseg nefinančnih razkritij, tudi o okoljskih vidikih, kot je biotska raznovrstnost.

Komisija bo prek svojih obstoječih platform⁶⁶ pomagala vzpostaviti gibanje **evropska podjetja za biotsko raznovrstnost** po vzoru nedavnih pobud⁶⁷ ter ga vključila v evropski podnebni pakt. Posebna pozornost bo namenjena ukrepom za spodbujanje naravnih rešitev in odpravo ovir za njihovo uporabo, saj se lahko na njihovi podlagi v različnih sektorjih ponudijo znatne poslovne in zaposlitvene priložnosti⁶⁸, poleg tega pa so ključne za inovacije za zadovoljevanje gospodarskih ali družbenih potreb, ki so odvisne od narave.

3.3.2. Naložbe, določanje cen in obdavčenje

Za spoprijemanje z izgubljanjem biotske raznovrstnosti in za obnovo ekosistemov bodo potrebne znatne javne in zasebne naložbe na nacionalni in evropski ravni. To pomeni, da bo treba čim bolj izkoristiti vse zadevne programe EU in instrumente financiranja. Komisija bo okrepila svoj **okvir varstva biotske raznovrstnosti**⁶⁹, med drugim z ustrezno uporabo meril, opredeljenih na podlagi taksonomije EU, s čimer bo zagotovila, da se s sredstvi EU podprejo naložbe, ki upoštevajo biotsko raznovrstnost.

Za izpolnjevanje potreb te strategije, vključno s prednostnimi naložbami v Naturo 2000 in zeleno infrastrukturo, **bi bilo treba na leto sprostiti vsaj znesek v višini**

⁶⁴ [Study on due diligence requirements through the supply chain – Final Report](#) (Študija zahtev glede skrbnega pregleda v dobavni verigi – končno poročilo).

⁶⁵ [Direktiva 2014/95/EU o spremembi Direktive 2013/34/EU glede razkritja nefinančnih informacij in informacij o raznolikosti nekaterih velikih podjetij in skupin.](#)

⁶⁶ Kot na primer [Platforma EU za podjetja in biotsko raznovrstnost](#) (B@B).

⁶⁷ Glej na primer [Business for Nature](#) (Podjetja za naravo) ali [One Planet Business for Biodiversity](#) (En planet; podjetja za biotsko raznovrstnost).

⁶⁸ BenDor T. et al. (2015), [Estimating the Size and Impact of the Ecological Restoration Economy](#) (Ocena obsega in vpliva gospodarstva za ekološko obnovo).

⁶⁹ Glej [Common framework and guidance documents for biodiversity proofing of the EU budget](#) (Skupni okvir in smernice za zagotavljanje, da se v proračunu EU upošteva biotska raznovrstnost).

20 milijard EUR⁷⁰, ki bi se porabil za naravo. Za to bo treba zbrati zasebna in javna sredstva na nacionalni ravni in ravni EU⁷¹, tudi v okviru različnih programov v naslednjem dolgoročnem proračunu EU. Poleg tega bo precejšen delež 25 % proračuna EU, namenjenega podnebnim ukrepom, namenjen biotski raznovrstnosti in naravnim rešitvam, saj bo obnova narave znatno prispevala k izpolnjevanju podnebnih ciljev.

V okviru programa Invest EU bo pripravljena namenska pobuda glede naravnega kapitala in krožnega gospodarstva, da se v naslednjih 10 letih nameni vsaj 10 milijard EUR na podlagi kombiniranega javnega/zasebnega financiranja. Narava in biotska raznovrstnost sta prednostni področji tudi v okviru naložbenega načrta evropskega zelenega dogovora. Za sprostitev potrebnih sredstev mora EU vlagateljem zagotoviti dolgoročno gotovost in pomagati pri vključevanju trajnosti v finančni sistem. **Taksonomija trajnostnega financiranja EU** bo pripomogla k usmerjanju naložb v zeleno okrevanje in k uporabi naravnih rešitev. Leta 2021 bo Komisija sprejela delegirani akt na podlagi uredbe o taksonomiji⁷², da se vzpostavi skupna klasifikacija gospodarskih dejavnosti, ki bistveno prispevajo k varstvu in obnovi biotske raznovrstnosti in ekosistemov. V podporo temu bo še letos na voljo tudi **prenovljena strategija trajnostnega financiranja**, ki bo v pomoč pri zagotavljanju, da finančni sistem prispeva k zmanjševanju sedanjih in prihodnjih tveganj za biotsko raznovrstnost in bolje odraža, kako izguba biotske raznovrstnosti vpliva na dobičkonosnost družb in njihovo dolgoročno uspešnost⁷³.

Komisija bo nadalje spodbujala davčne sisteme in določanje cen, ki izražajo okoljske stroške, vključno z izgubo biotske raznovrstnosti. To bi moralo spodbuditi spremembe v nacionalnih davčnih sistemih, da se davčno breme prenese z dela na onesnaževanje, pa tudi spremembe podcenjenih virov in druge zunanje okoljske učinke. Da bi se preprečila in odpravila degradacija okolja, je treba uporabljati **načeli odgovornosti uporabnika in povzročitelja**.

Kupna moč javnih organov znaša 14 % BDP EU in je lahko pomemben dejavnik povpraševanja po proizvodih in storitvah družb, ki vlagajo v naravne rešitve ali prispevajo k njim. Komisija bo ob predložitvi nadaljnjih predlogov zakonodaje in smernic glede **zelenih javnih naročil** uporabila merila in izvajala spremljanje za spodbujanje naravnih rešitev, da se izkoristi ta potencial.

3.3.3. Merjenje in vključevanje vrednosti narave

Premisleke v zvezi z biotsko raznovrstnostjo je treba bolje vključiti v javno in poslovno odločanje na vseh ravneh. Komisija bo leta 2021 na podlagi dosedanjih prizadevanj⁷⁴ pripravila metode, merila in standarde za opredelitev bistvenih značilnosti biotske raznovrstnosti, njenih storitev, vrednosti in trajnostne uporabe.

⁷⁰ Ocena stroškov temelji na [oceni učinkov uredbe LIFE iz leta 2018](#) (SWD(2018) 292), [študiji stroškov izvajanja Cilja 2 strategije EU za biotsko raznovrstnost do leta 2020](#) in podatkih, ki jih je 16 držav članic predložilo na podlagi člena 8(1) direktive o habitatih. Komisija bo oceno posodobila, predvsem na podlagi prednostnih okvirov ukrepanja držav članic v skladu z direktivo o habitatih.

⁷¹ Vključno s skupno kmetijsko politiko, skladi kohezijske politike, programom Obzorje Evropa, Evropskim skladom za pomorstvo in ribištvo, programom LIFE in skladi za zunanje delovanje.

⁷² Glej [taksonomijo trajnostnih dejavnosti v EU](#).

⁷³ [The Nature of Risk - A Framework for Understanding Nature-Related Risk to Business](#) (Narava tveganja: okvir za razumevanje z naravo povezanih tveganj za podjetja), WWF, 2019.

⁷⁴ [SWD\(2019\) 305](#).

To bo vključevalo **merjenje okoljskega odtisa proizvodov in organizacij**, vključno prek pristopov življenjskega cikla in računovodskih praks za naravni kapital. V tem smislu bo Komisija podprla vzpostavitev mednarodne pobude glede računovodskih praks za naravni kapital.

3.3.4. *Izboljšanje znanja, izobrazbe in spretnosti*

Boj proti izgubljanju biotske raznovrstnosti mora temeljiti na trdnih znanstvenih dognanjih. Naložbe v raziskave, inovacije in izmenjavo znanja bodo ključne za zbiranje najboljših podatkov in razvoj najboljših naravnih rešitev. Z raziskavami in inovacijami je mogoče preveriti in razviti načine, kako dati prednost zelenim rešitvam pred sivimi ter Komisiji pomagati pri podpiranju naložb v naravne rešitve, kot so stara industrializirana območja, območja z nizkimi prihodki ali od nesreč prizadeta območja.

Novi program znanj in spretnosti bo imel ključno vlogo pri prehodu na zeleno gospodarstvo ter pri spoprijemanju z izgubo biotske raznovrstnosti, osrednja tema pa bosta usposabljanje delovne sile ter prekvalifikacija v veliko različnih sektorjih.

Prihodnji program Obzorje Evropa bo vključeval **dolgoročni strateški raziskovalni program za biotsko raznovrstnost**, vključno z mehanizmom znanosti in politike, ki bi na podlagi raziskav izboljšal izpolnjevanje zavez glede biotske raznovrstnosti, katerega financiranje se bo postopno povečevalo. Misije v okviru programa Obzorje Evropa⁷⁵ bodo znatno prispevale k zapolnjevanju vrzeli v znanju ter iskanju rešitev za izboljšanje zdravja ekosistemov in njihov prispevek k zdravju ljudi.

Vzporedno bo Komisija spodbujala partnerstva, vključno z namenskim partnerstvom za biotsko raznovrstnost, da se premesti vrzel med znanostjo, politiko in prakso ter da se naravne rešitve uresničijo tudi na terenu. Leta 2020 bo Komisija poleg tega, v tesnem sodelovanju z Evropsko agencijo za okolje, vzpostavila **ново središče znanja za biotsko raznovrstnost**. Središče bo: (i) spremljalo in vrednotilo napredek EU in njenih partnerjev, tudi v zvezi z izvajanjem mednarodnih instrumentov, povezanih z biotsko raznovrstnostjo; (ii) spodbujalo sodelovanje in partnerstvo, tudi med znanstveniki s področja podnebja in biotske raznovrstnosti; ter (iii) podpiralo razvoj politik. Poleg tega bo Komisija okrepila svojo podporo medvladni platformi za znanstveno politiko o biotski raznovrstnosti in storitvah ekosistemov.

Komisija bo leta 2021 za vključevanje biotske raznovrstnosti in ekosistemov v šole, visokošolsko izobraževanje in poklicno usposabljanje predlagala sprejetje priporočila Sveta o spodbujanju sodelovanja pri **izobraževanju za okoljsko trajnostnost**. S tem se bodo šolam in učiteljem zagotovile smernice o tem, kako sodelovati in izmenjevati izkušnje med državami članicami glede poučevanja o biotski raznovrstnosti. Komisija bo zagotovila tudi podporno gradivo in spodbujala izmenjavo dobrih praks znotraj omrežij EU na področju usposabljanja učiteljev.

⁷⁵ Misije na področju [prilagajanja podnebnim spremembam, vključno z družbeno preobrazbo, zdravja oceanov, morij, obalnih in celinskih voda, podnebno nevtralnih in pametnih mest](#) ter na področju [zdravja tal in hrane](#).

4. EVROPSKA UNIJA ZA AMBICIOZEN GLOBALNI PROGRAM ZA BIOTSKO RAZNOVRSTNOST

Biotska raznovrstnost je prednostna naloga zunanjega delovanja EU in bistveni del prizadevanj za doseganje ciljev trajnostnega razvoja v okviru Združenih narodov. Vključena bo v dvostranske in večstranske dogovore v okviru diplomacije EU na podlagi zelenega dogovora in prihodnjih zelenih zaveznih⁷⁶. Komisija bo tesno sodelovala z Evropskim parlamentom in državami članicami pri mobilizaciji vseh prizadevanj v dobro svetovne biotske raznovrstnosti.

4.1. Zvišanje ravni ambicij in okrepitev zavez na svetovni ravni

Varstvo biotske raznovrstnosti je svetovni izziv, pri čemer bo naslednje desetletje odločilnega pomena. Globalna prizadevanja na podlagi Konvencije Združenih narodov o biološki raznovrstnosti so bila večinoma neuspešna. Narava si ne more privoščiti polovičnih ukrepov ali pomanjkanja ambicij.

V tem smislu je EU pripravljena prevzeti vodilno vlogo v prizadevanjih – sodelovanje s podobno mislečimi partnerji v **koaliciji ambicioznih o biotski raznovrstnosti** – skleniti dogovore o ambicioznem novem svetovnem okviru za obdobje po letu 2020 na prihodnji 15. konferenci pogodbenic Konvencije o biološki raznovrstnosti.

S to strategijo Komisija predlaga, naj EU začne razpravljati o sprejetju ambicioznih zavez. EU bi prav tako morala podpreti vlade in deležnike po vsem svetu, da bi ti znatno zvišali svoje ambicije in ukrepe.

Komisija predlaga, naj EU zagotovi, da se v globalni okvir po letu 2020 vključijo vsaj naslednji elementi:

- Krovni svetovni cilji biotske raznovrstnosti do leta 2050, v skladu z agendo Združenih narodov za trajnostni razvoj do leta 2030 in vizijo o „življenju v harmoniji z naravo“. Prizadevati bi si bilo treba za to, da bodo **do leta 2050 vsi svetovni ekosistemi obnovljeni, odporni in ustrezno zavarovani**. Svet bi se moral zavezati načelu neto koristi in naravi vrniti več, kot ji jemlje. Svet bi se moral zavezati, da človek ne bo povzročil nobenega izumrtja vrste, vsaj kjer se je temu mogoče izogniti.
- Ambiciozni **svetovni cilji za leto 2030 v skladu z zavezami EU**, predlaganimi v tej strategiji. Ti bi morali jasno obravnavati dejavnike izgube biotske raznovrstnosti ter biti specifični, merljivi, dosegljivi, realistični in časovno določeni.
- **Postopki izvajanja, spremljanja in pregleda bi morali biti veliko strožji**. Pogodbenice bi morale do konca leta 2021 pregledati svoje nacionalne strategije in akcijske načrte za biotsko raznovrstnost ali vsaj predložiti nacionalne zaveze za najpomembnejše cilje. Izvajati bi se morali **redni pregledi v določenem obdobju**, da se oceni napredek pri doseganju ciljev, po potrebi z možnostjo ukrepanja. Ti pregledi bi morali temeljiti na neodvisni znanstveni analizi vrzeli in postopku napovedovanja, s skupnimi naslovnimi kazalniki za vse pogodbenice.

⁷⁶ Zelena zaveznitva se osredotočajo na sodelovanje z afriškimi in drugimi partnerji pri izvajanju evropskega zelenega dogovora.

- **Spodbuden okvir**, na podlagi katerega bo lahko ambicija zaživela na področjih, kot so finance, zmogljivost, raziskave, inovacije in tehnologija.
- **Poštena in pravična delitev koristi** od uporabe genskih virov, povezanih z biotsko raznovrstnostjo.
- **Načelo enakosti**. To vključuje upoštevanje pravic ter polno in učinkovito sodelovanje domorodnih in lokalnih skupnosti. Veljati bi moral vključujoč pristop s sodelovanjem vseh deležnikov, vključno z ženskami, mladimi, civilno družbo, lokalnimi organi, zasebnim sektorjem, akademsko sfero in znanstvenimi institucijami.

4.2. Uporaba zunanjega delovanja za spodbujanje ambicije EU

4.2.1. Mednarodno upravljanje oceanov

V skladu s programom mednarodnega upravljanja oceanov⁷⁷ bo EU podprla sklenitev ambicioznega pravno zavezujočega sporazuma o **morski biotski raznovrstnosti na območjih zunaj nacionalne jurisdikcije** (BBNJ) do konca leta 2020. Opredeliti je treba jasne globalne postopke za opredelitev, določitev in učinkovito upravljanje ekološko reprezentativnih zavarovanih morskih območij na odprtem morju. To bi bilo treba ratificirati in izvesti takoj, ko je to mogoče.

EU bi morala uporabiti tudi ves svoj diplomatski vpliv in zmogljivosti terenskega dela, da se zagotovi dogovor o določitvi treh obsežnih **zavarovanih morskih območij v Antarktičnem oceanu**⁷⁸, od katerih je dve s predlagala EU na vzhodni Antarktiki in v Weddellovem morju. Če bi bil tak sporazum sklenjen, bi pomenil eno od najpomembnejših dejanj varstva narave v zgodovini.

Nadaljevala se bodo prizadevanja s partnerskimi državami in regionalnimi organizacijami za vzpostavitev ukrepov za varstvo in trajnostno uporabo občutljivih morskih ekosistemov in vrst, tudi na območjih zunaj nacionalne jurisdikcije, pri čemer bo posebna pozornost namenjena morskim žariščnim točkam biotske raznovrstnosti. EU bi morala majhne otoške države v razvoju in druge zadevne partnerske države še naprej podpirati pri sodelovanju na srečanjih regionalnih in svetovnih organizacij in organov ter pri izvajanju zadevnih mednarodnih zavez in predpisov.

EU bo izvajala **politiko ničelne tolerance do nezakonitega, neprijavljenega in nereguliranega ribolova** ter se borila proti prelovu, tudi s pogajanjem v okviru STO o **svetovnem sporazumu o prepovedi škodljivih ribiških subvencij**.

EU bi morala v mednarodnih pogajanjih zagovarjati stališče, da ni mogoče izkoriščati morskih mineralov na mednarodnem morskem dnu, dokler se zadostno ne raziščejo **učinki globokomorskega rudarjenja** na morsko okolje, biotsko raznovrstnost in človekove dejavnosti, dokler se ne proučijo vsa tveganja in dokler se ne ugotovi, da tehnologije in operativne prakse ne bi povzročile resne škode okolju, in to v skladu s previdnostnim načelom⁷⁹ ter ob upoštevanju poziva Evropskega parlamenta⁸⁰. Vzporedno

⁷⁷ [Mednarodno upravljanje oceanov: prispevek EU k odgovornemu upravljanju oceanov](#) (JOIN(2016) 49).

⁷⁸ V okviru prizadevanj [Komisije za ohranjanje živih morskih virov na Antarktiki](#).

⁷⁹ Na podlagi člena 191(2) PDEU je cilj okoljske politike Unije doseči visoko raven varstva, politika pa temelji na previdnostnem načelu.

bo EU še naprej financirala raziskave o vplivu globokomorskega rudarjenja in o okolju prijaznih tehnologijah. EU bi se morala tudi zavzemati za več preglednosti v mednarodnih organih, kot je Mednarodna oblast za morsko dno.

4.2.2. *Trgovinska politika*

Trgovinska politika bo dejavno podpirala ekološki prehod in sodelovala v njem. V tem smislu bo Komisija zagotovila polno izvajanje in izvrševanje določb o biotski raznovrstnosti v vseh trgovinskih sporazumih, tudi prek glavnega uradnika za trgovinsko skladnost. Komisija bo bolje presodila vpliv trgovinskih sporazumov na biotsko raznovrstnost, z nadaljnjimi ukrepi pa bo po potrebi okrepila določbe o biotski raznovrstnosti obstoječih in novih sporazumov. Komisija bo leta 2021 tudi predstavila zakonodajni predlog in druge ukrepe, s katerimi se bo preprečilo ali čim bolj zmanjšalo dajanje proizvodov, povezanih s krčenjem in degradacijo gozdov, na trg EU⁸¹ ter za spodbujanje gozdovom prijaznega uvoza in vrednostnih verig. Komisija bo sprejela več ukrepov za **preprečevanje nedovoljene trgovine s prostoživečimi rastlinskimi in živalskimi vrstami**. Taka trgovina prispeva k izginjanju ali izumrtju celotnih vrst in je četrti najdonosnejši črni trg na svetu, domneva pa se tudi, da je eden od razlogov za pojav zoonotskih bolezni. Onesposobiti tako trgovino je naša človeška, gospodarska in okoljska dolžnost.

Ob upoštevanju tega bo Komisija v letu 2021 revidirala akcijski načrt EU zoper nedovoljeno trgovino s prostoživečimi vrstami, še v tem letu pa bo predlagala nadaljnjo **poostreitev pravil trgovine s slonovino v EU**. Proučila bo morebitno revizijo direktive o kaznivih dejanjih zoper okolje, pa tudi možnost razširitve njenega področja uporabe in uvedbe posebnih določb glede vrst in ravni kazenskih sankcij. Proučila bo možnost krepitve usklajevalnih in preiskovalnih zmogljivosti Evropskega urada za boj proti goljufijam (OLAF) za sodelovanje z državami članicami in državami, ki niso članice EU, pri preprečevanju nezakonite trgovine in vstopa nezakonitih proizvodov na enotni trg.

Komisija bo še naprej sodelovala s partnerskimi državami, da se zagotovi nemoten in pošten prehod, pri čemer bo spodbujala zlasti pomoč trgovini, da se zagotovi, da bodo partnerice imele koristi od trgovine, ki je prijazna biotski raznovrstnosti.

4.2.3. *Mednarodno sodelovanje, sosedska politika in zbiranje virov*

Za izpolnjevanje ambicioznega svetovnega okvira za biotsko raznovrstnost po letu 2020 bo treba tesneje sodelovati s partnerji, zagotoviti več podpore in financiranja ter postopno opustiti subvencije, ki škodijo biotski raznovrstnosti. EU in njene države članice so v zadnjem desetletju skupaj izpolnile svojo zavezo o **dvakratnem povečanju finančnih tokov v države v razvoju za namene biotske raznovrstnosti**⁸². EU je pripravljena po letu 2020 še naprej sodelovati s partnericami in povečati svojo podporo. To bo del njenih prizadevanj za ohranjanje biotske raznovrstnosti, obnovo, trajnostno rabo in vključevanje v okviru vseh razvojnih in partnerskih politik. Poleg tega bo EU pri vseh svojih politikah

⁸⁰ [Resolucija Evropskega parlamenta o mednarodnem upravljanju oceanov](#) (2017/2055(INI)).

⁸¹ V skladu s sporočilom Komisije o [okrepitvi ukrepov EU za zaščito in obnovo svetovnih gozdov](#) (COM(2019) 352).

⁸² Vključno z mednarodnim financiranjem, pri katerem je biotska raznovrstnost glavni cilj ali pomemben sekundarni cilj, v skladu s [Sklepom XI/4 z 11. konference pogodbenic Konvencije o biološki raznovrstnosti \(CBD COP11 Decision XI/4\)](#) ter finančnimi poročili EU in držav članic, ki so bila Konvenciji o biološki raznovrstnosti predložena v letih 2015 in 2018.

upoštevala skladnost politik za trajnostni razvoj in tako zmanjšala pritisk na biotsko raznovrstnost po vsem svetu. V okviru mednarodnega sodelovanja bi morala EU spodbujati trajnostne kmetijske in ribiške prakse ter ukrepe za varstvo in obnovo svetovnih gozdov. Posebna pozornost bo namenjena tudi trajnostnemu urejanju vodnih virov, obnovi degradiranih tal ter varstvu in obnovi biotsko raznovrstnih območij z visokim potencialom za ekosistemske storitve in blaženje podnebnih sprememb. Boljše varstvo naravnih ekosistemov in prizadevanja za zmanjšanje trgovine s prostoživečimi rastlinskimi in živalskimi vrstami ter njihove potrošnje bodo tudi prispevala k preprečevanju morebitnih prihodnjih bolezni in pandemij ter h krepitvi odpornosti. EU bo okrepila svojo podporo globalnim prizadevanjem za uporabo pristopa „**eno zdravje**“⁸³, ki priznava neločljivo povezanost zdravja ljudi, živali in zdrave odporne narave.

EU bo okrepila podporo partnerskim državam po vsem svetu pri doseganju novih svetovnih ciljev, boju z okoljsko kriminaliteto in spopadanju z dejavniki izgube biotske raznovrstnosti. V Afriki bo EU začela pobudo **NaturAfrica** za varstvo prostoživečih rastlinskih in živalskih vrst ter ključnih ekosistemov, ki bo hkrati lokalnemu prebivalstvu ponudila priložnosti v zelenih sektorjih. Podobni projekti se bodo pripravili tudi v drugih regijah. EU bo podpirala tudi države Zahodnega Balkana in sosednje države EU pri njihovih prizadevanjih za varstvo biotske raznovrstnosti.

EU bo pri vseh svojih prizadevanjih krepila povezave med **varstvom biotske raznovrstnosti in človekovimi pravicami**, spolom, zdravjem, izobraževanjem, občutljivostjo za konflikte, pristopom na podlagi pravic, pravico do posesti ter vlogo domorodnih in lokalnih skupnosti.

EU bo v okviru svojih prizadevanj v svetovnem merilu podpirala koalicije za biotsko raznovrstnost s partnerji in civilno družbo po vsem svetu. Marca 2020 je Komisija na primer ustanovila **svetovno koalicijo za biotsko raznovrstnost**, v kateri sodelujejo nacionalni parki, akvariji, botanični vrtovi, živalski vrtovi, muzeji znanosti in naravoslovni muzeji, z namenom globalnega ozaveščanja, da je treba biotsko raznovrstnost varovati in ohranjati. Komisija bo proučila možnost ustanovitve koalicije ambicioznih ali pridružitve drugim takim koalicijam v pomoč pri razvoju okvira po letu 2020.

5. SKLEPNE UGOTOVITVE

Varstvo in obnova biotske raznovrstnosti sta edini način za ohranjanje kakovosti in kontinuitete človeškega življenja na Zemlji. Zaveze, predlagane v tej strategiji, utirajo pot ambicioznim in potrebnim spremembam, tj. spremembam, ki bodo zagotovile dobro počutje in gospodarsko blaginjo sedanjim in prihodnjim generacijam v zdravem okolju. Pri izpolnjevanju teh zavez se bo upoštevala raznolikost izzivov v različnih sektorjih, regijah in državah članicah, priznala se bo potreba po zagotavljanju socialne pravičnosti, poštenosti in vključenosti, v skladu s evropskim stebrom socialnih pravic, za njihovo uresničitev pa bodo potrebni občutek odgovornosti ter močna skupna prizadevanja EU, njenih držav članic, deležnikov in državljanov.

Komisija Evropski parlament in Svet poziva, naj to strategijo potrdita še pred 15. konferenco pogodbenic Konvencije o biološki raznovrstnosti. Komisija bo v Svetu in Evropskem parlamentu predlagala vključitev stalne točke na dnevni red, da se zagotovi

⁸³ <https://www.who.int/features/qa/one-health/en/>.

polna politična potrditev te strategije. Strategijo bo pregledala do leta 2024, da bi tako proučila napredek in presodila, ali je za izpolnjevanje njenih ciljev potrebno nadaljnje ukrepanje.